POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno disertanta:	**JUDr. Michal Vítek**
Téma práce:	**Objektivní arbitrabilita jako limit transnárodního právního řádu**
Rozsah práce:	157 stran vlastního textu; 355 094 znaků (dle prohl. studenta, tj. 197 normostran)
Datum odevzdání práce:	18. 10. 2017

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autor zvolil ke zpracování v rámci disertační práce téma, které je nepochybně velmi aktuální. Autor hodlá zkoumat objektivní arbitrabilitu z pohledu jejího limitujícího působení na transnárodní právní řád. Objektivní arbitrabilita sama o sobě je v současné době tématem velmi aktuálním, a to přinejmenším v rámci ČR. Stačí připomenout recentní snahy o omezení objektivní arbitrability (srov. nedávné vyloučení tzv. spotřebitelských sporů). Stejně tak je třeba za aktuální považovat problematiku pojetí a aktuálního vývoje transnárodních právních řádů. Těžištěm autorovy práce – dle jejího názvu – však nemá být izolované zkoumání objektivní arbitrability či transnárodních právních řádů, nýbrž jejich vzájemná interakce. Je tedy zřejmé, že tím se aktuálnost tématu (kde dva dílčí, avšak klíčové aspekty samy o sobě představují problematiku mimořádně aktuální), umocňuje.

Vedle toho je třeba upozornonit na skutečnost, že disertantem zvolené téma je vymezeno velmi úzce. Tím si autor příhodně otevírá pole pro zpracování díla, v němž bude s to přinést originální, původní, výsledky bádání, tak, jak to vyžaduje § 47 odst. 4 zák. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů. K úzkému vymezení tématu práce (a jeho kladného hodnocení) srov. též níže.

Hodnocení oponenta: Zpracování disertantem zvoleného tématu je schopno osvědčit, zda má předpoklady k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Je-li téma práce zvoleno takto úzce, klade to zvýšené nároky na jeho úspěšné a vyčerpávající zpracování. Autor musí prokázat výbornou orientaci v problematice objektivní arbitrability, jakož i v problematice *New Lex Mercatoria*. Autorovy znalosti o těchto dvou oblastech musí být navíc natolik fundované, aby byl schopen vyvozovat závěry ohledně jejich vzájemné interakce. Náročnost zpracování tématu je dále zvýšena tím, že jde o téma, které z povahy věci není limitováno na jeden právní řád, nábrž naopak, vyžaduje od autora značný mezinárodní rozhled – mezinárodními smlouvami týkajícími se arbitráže počínaje, přes (např. ale nejenom) rozhodčí řády klíčových rozhodčích soudů a „soft law“ (PECL, UNIDROIT) konče. Není pak vůbec pochyb o tom, že zpracování tohoto tématu se neobejde bez důkladné práce se zahraničními (cizojazyčnými) zdroji, což dále zvyšuje náročnost na zpracování tématu, ale zároveň osvědčuje jazykovou vybavenost disertanta k samostatné činnosti v oblasti výzkumu či vývoje. Problematice rozhodčího řízení obecně, ale i *New Lex Mercatoria,* je v aktuálním právním diskurzu a doktríně věnována značná pozornost, která se odráží v dostatečném množství domácích i zahraničních zdrojů, z nichž může disertant při zpracování tohoto tématu čerpat. Vzhledem k úzkému vymezení tématu této práce je však zřejmé, že uvedené množství zdrojů nebude pro autora využitelné v celé šíři, nýbrž selektivně.

Pokud jde o metody použité v práci, půjde o standardní právně-hermeneutické metody. Již z pohledu na obsah práce je zřejmé, že stranou nezůstala ani metoda historická a zejména metoda komparační, což lze hodnotit rovněž kladně.

Hodnocení oponenta: Náročnost zvládnutí těchto teoretických otázek, jakož i prokázání praktických znalostí z dané specifické oblasti, při čemž lze čerpat z bohaté literatury, jak monografické, tak časopisecké, domácí i zahraniční, odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna do sedmi kapitol (první kapitola je úvod, poslední je závěr práce). V úvodní kapitole autor formuluje cíle své práce, a to nejprve obecně v podobě *„snahy redukovat otázku velice obecnou – tedy charakter vztahu státního a nestátního práva – do odpovědi na otázku velice konkrétní – tedy, kde se z hlediska praxe nachází konkrétní hranice těchto dvou oblastí úpravy.“* V návaznosti na to autor vytyčuje dílčí hypotézy: (1) *„Právní úprava mezinárodního obchodu se nachází v situaci právního pluralismu.”* (2) *“New Lex Mercatoria představuje vnitřně soudržný normativní systém schopný regulovat mezinárodní obchod.“* (3) *„Mezinárodní rozhodčí soudy představují soudní soustavu sui generis právního systému New Lex Mercatoria.“* (4) *„Možnosti řešení sporů podle norem NLM a státního práva se liší a mezi oběmi možnostmi dochází ke střetu, který se v obecné rovině projeví v otázce arbitrability.“* (5) *„Rozhodčí nález vydaný v souladu s normami NLM je plně uznatelný a vykonatelný dle státního práva.“*

Systematika práce je zcela a důsledně podřízena rozboru jednotlivých hypotéz, při čemž autor sleduje logickou linii od obecného k jednotlivému. Tak v kap. 2 se autor věnuje právu mezinárodního obchodu v realitě právního pluralismu, v kap. 3 pak rozebírá právo státní, mezinárodní a transnárodní (to při hledání definice *New Lex Mercatoria*), v kap. 4 se pak zabývá *New Lex Mercatoria* (NLM) úv souvislosti s mezinárodní obchodní arbitráží. Zde se počíná těžiště práce, které dále pokračuje v kap. 5 rozborem aplikace NLM v rámci rozhodčího řízení (a v návaznosti na to limitem veřejného pořádku) a v kap. 6 problematikou unání a výkonu rozhodčího nálezu vyneseného podle norem NLM. V závěru je pak obsažena syntéza autorových poznatků a hodnocení v úvodu vyslovených hypotéz.

Formální členění práce do kapitol a dílčích podkapitol rovněž zvolené systematice plně odpovídá. Zvláště je třeba vyzdvihnout, že každé v úvodu formulované hypotéze je věnována vlastní kapitola. Práce je tak pro čtenáře velmi přehledná a snadno se v ní lze orientovat. To platí z hlediska formálního také pro dílčí členění jednotlivých kapitol. I zde se autorovi podařilo udržet základní a v posuzované práci vůdčí postup od obecného k jednotlivému, při čemž i toto dílčí členění přispívá ke snažší orientaci v rozsáhlém a komplikovaném tématu.

Hodnocení oponenta: Systematika práce odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu, a to ohledně logické stavby, hloubky zpracování tématu i použitých právně-hermeneutických metod. Zvolená systematika a v návaznosti na ni též formální členění práce dokládají, že disertant je schopen systematického a koncepčního přístupu ke zkoumané problematice a zároveň je schopen své poznatky systematicky, logicky provázaně a při tom přehledně sdělit čtenáři.

4. Vyjádření k práci

Z toho, co bylo o práci řečeno výše, je zřejmé, že předložená práce skýtá vynikající potenciál jednak k vyslovení vlastních originálních, původních výsledků bádání, jednak k prokázání autorových schopností na poli samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti.

Z formulování jednotlivých hypotéz i z následné práce s nimi v jednotlivých kapitolách práce je zřemé, že si autor osvojil základní vědecké metody práce, že správně využívá základní právně-hermeneutické metody. Téma je zpracováno podrobně, do velké hloubky. O tom ostatně svědčí již poznámkový aparát práce, který čítá celkem 485 poznámek pod čarou (na výše uvedených 157 stranách vlastního textu). Dále je třeba kladně hodnotit snahu autora o zasazení celého tématu do základních teoretických a doktrinálních východisek. Autor tak dokládá nejen svou dobrou orientaci v daném tématu, ale rovněž schopnost dané téma zasadit do širšího právně-filosofického kontextu. To je zvláště dobře vidět v prvních třech kapitolách (resp. v kap. 2 až 4). V obecné rovině lze tedy základní rysy práce hodnotit veskrze pozitivně.

Pokud jde o nedostatky práce, v obecné rovině lze autorovi vytknout ne zcela dostatečnou práci s relevantní judikaturou rozhodčích soudů. Při vědomí zásady neveřejnosti ovládající rozhodčí řízení je zřejmé, že zde disertant nemá tak snadnou pozici jako v případě práce s judikaturou soudní, nicméně zejm. v komentářové literatuře (a to i české) lze další publikovaná rozhodnutí dohledat (autor cituje pouze 11 rozhodnutí ICC a 1 rozhodntí ICSID).

V rámci podrobnějšího hodnocení lze k úvodní kapitole uvést, že formulováním jednotlivých a na sebe logicky navazujících hypotéz autor dobře precizoval obsah své práce. Drobnou výtku snad lze vznést k formulaci hypotézy pro kap. IV, kde autor užívá slovního spojení „soudní soustava“ ve vztahu k rozhodčímu řízení. Pojem soudní soustavy je spjat spíše s (vnitrostátním) procesením právem, resp. s (vnitrostátní organizací soudnictví), kdy se hovoří o obecné soustavě soudů (či a contrario o zvláštních soustavách soudů). V tomto smyslu se však má na mysli vnitřně striktně organizovaný a hierarchizovaný systém, pro který je charakteristická především organizační (a v návaznosti na to též instanční) nadřízenost či podřízenost jednotlivých *článků této soustavy*. Je však zřejmé, že o něčem takovém – totiž o organizaci *článků* na hierarchickém principu – nelze hovořit v případě mezinárodní arbitráže, kde soudy tvoří spíše určitou síť, v níž si jednotlivé prvky navíc mnohdy konkurují. Uvedený výraz „soustava“ je zde použit poněkud zkratkovitě, bez tohoto bližšího vysvětlení. **V rámci obhajoby** práce by se autor mohl blíže vyjádřit k jedné ze svých úvodních myšlenek, že totiž *„právo není zcela exaktní disciplína, je spíše jakýmsi konsensem panujícím mezi osobami, které jej aplikují (…)“*. Uvedené myšlence, resp. pokusu o jistě stručné a pracovní vymezení pojmu právo vytýkám určitou schematičnost, když v první části (zdá se) hovoří o právu jako o oboru, vědní disciplíně, zatímco v části druhé pak spíše o sociálním jevu, o společenské homeostáze („konsensuz mezi osobami“).

Kapitola druhá i třetí prokazují autorovu schopnost orientace v soudobé obecné právní filosofii a rovněž prokazují schopnost obecné závěry konkretizovat ve vztahu k autorem zpracovávanému tématu, a to včetně ilustrativních příkladů z relevantní judikatury (např. s. 33). Zde je ovšem třeba uvést, že některé pasáže jsou ryze deskriptivní, zejména v rámci historického exkurzu, který je zde zařazen, se tomu však ubránit nelze. Podstatné však je, že i v rámci těchto kapitol se autor snaží na základě prezentovaných poznatků vyvozovat vlastní názory a závěry.

Na tomto místě rovněž poznamenávám, že v rámci těchto obecných kapitol, které mají sloužit jako doktrinální podklad pro další autorovy závěry, postrádám zpracovánu ještě jednu obecnou otázku. Autor se zamýšlí nad arbitrabilitou jako nad limitem *New Lex Mercatoria*, slušelo by se tedy **v rámci obhajoby** alespoň stručně předestřít, zda vedle tohoto limitu lze identifikovat pro NLM ještě nějaké další limity (např. autorem v práci rovněž analyzovaný veřejný pořádek, srov. s. 108?).

Autor práce předestřel rovněž jako jeden z cílů práce snahu najít odpověď na otázku, kde se nachází z hlediska praxe konkrétní hranice mezi státním a nestátním prácem (s. 7 a též na jiných místech v práci). Odpověď na tuto otázku mohla být v závěru práce vyjádřena pregnantněji, čtenář ji může v závěru pouze dovozovat.

V kapitole čtvrté se autor věnuje problematice arbitrability a je třeba kladně hodnotit, že tak činí i ohledně oblastí problematických. Zde v rámci zmínky o arbitrabilitě spotřebitelských

sporů správně reflektuje nedávný legislativní vývoj v ČR a vyslovuje myšlenku nevhodnosti arbitráže pro řešení sporů mezi silnější a slabší smluvní stranou tehdy, pokud je rozdíl v jejich faktickém postavení příliš výrazný. **V rámci obhajoby** by se autor mohl pokusit konkretizovat, v čem tato nevhodnost v souvislosti se slabším postavením jedné ze stran spočívá. Je-li konstatována takto paušálně, lze totiž namítnout, že stejná faktická nerovnost bude provázet také případné soudní řízení mezi těmito stranami.

Dále lze poukázat na některé nedostatky, které se týkají spíše formální či jazykové stránky práce. Autorovi zde vytýkám především absenci některých údajů, které jsou povinnou součástí citace zdroje. Jde zejména o místo vydání [srov. již pozn. pod čarou č. 4, dále pak 31 (zde je výraz „Praha" pouze součástí názvu nakladatelství) atd.] a dále – v případě citace on-line zdrojů – o chybějící datum, kdy byl daný zdroj navštíven. Tyto lapsy lze snad přehlédnout v pracích diplomových, avšak v pracích rigorózních a tím spíše disertačních by se vyskytovat neměly. Rovněž tak jazyková stránka tohoto druhu prací by měla být přinejmenším bezchybná. Zde je možno poukázat, že práce vykazuje některé nedostatky po stránce jazykové. Tak autor nerozlišuje mezi pomlčkou (např. na s. 7 užita správně) a spojovníkem (hned na s. 8 je užit špatně 3x). Na s. 8 před prvním slovem chybí spojovník. Autor není jednotný v podobě psaní cizích slov (koncensem X diskurs). Autor nevhodně pracuje v rámci citací zdrojů s výrazem „tamtéž" (*ibidem*). Ten má být užit pouze v případě, kdy je citováno dílo, které bylo citováno též v bezprostředně předcházející poznámce pod čarou. Tak tomu však není např. na s. 12, 15 a dalších. Na s. 17 v pozn. pod čarou č. 28 není vůbec jasné, jaké Sobkovo dílo je citováno. Seznam použitých zdrojů není úplný. Např. na s. 26 je citováno rozhodnutí Rsp 42/14,k teré však není v seznamu zdrojů uvedeno. Na s. 16 je překlep „Za zajímavou a historicky akurátnější považuji pohled". Na s. 33 překlep „ani jedna ze stra sporu". Na s. 108-109 je zaměněna procesní a hmotněprávní rovina sporu, pokud jde o navazující výklad. Na s. 109 je překlep „Otázka (…) nejdříve podléhají." Judikatura a právní předpisy nejsou většinou chápány jako „literatura" v tom smyslu, jak je použit v nadpisu „Seznam literatury" (vhodnější je např. „seznam použitých zdrojů" apod.).

Obecně je však třeba konstatovat, že podobné drobné nedostatky nejsou v práci příliš časté a nelze tedy konstatovat, že by podstatnou měrou snižovaly čtenářův komfort. V této míře nejsou důvodem pro vyslovení sníženého hodnocení práce.

Celkově lze konstatovat, že disertant předložil celkově zdařilé zpracování tématu, a to jak co do hloubky zpracování, tak co do systematiky a způsobu použití vědeckých právně-hermeneutických metod. Výše uvedené výtky či nedostatky nejsou natolik závažné, aby tento závěr jakkoliv oslabily, jsou autorovi předkládány spíše jako podněty k dalšímu přemýšlení či k dokonalejšímu zpracování tématu případně v budoucnu. Za originální, původní, lze označit především jeho teze označit především jeho návrhy de lege ferenda v závěru práce (zejm. s 161).

Lze tedy uzavřít, že autor předložil práci, která je reprezentativním odrazem již dobře formované vědecké osobnosti, která prokazuje schopnost a připravenost k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické a tvůrčí umělecké činnosti. Na základě uvedeného práci k obhajobě d o p o r u č u j i.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	**Cíl práce (srov. již výše) autor splnil.** Pro veškeré jeho závěry lze nalézt oporu v textu práce. Drobnou výtku srov. již výše.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	**Autor při zpracování tématu postupoval samostatně.** Kontrola shod provedená v systému **Theses.cz** generuje dokument čítající 2267 stran,

	nalezeno bylo 55 dokumentů obsahujících shody. Míra shody však v žádném dokumentu nepřesahuje 5%. Nakolik je v lidských silách takto obsáhlý dokument prostudovat, lze konstatovat, že nalezené shody se týkají povětšinou názvů právních předpisů či citací zákonných textů či citací judikatury, které logicky musí být shodné. **Na základě uvedeného dokumentu tedy nelze učinit závěr o tom, že by disertant nepostupoval při tvorbě práce *lege artis*.**
Logická stavba práce	**Logická stavba práce je zdařilá, zachycující plně a v logických návaznostech celou autorem zpracovávanou problematiku.** V podrobnostech srov. výše.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	**Autor pracuje se zdroji řádně a na citovanou literaturu průběžně odkazuje.** K obsáhlosti poznámkového aparátu, jakož i k drobným nedostatkům v rámci citací, srov. již výše. Sezna, literatury je přehledný. Vyplpývá z něj, že autor pracoval s více jak čtyřiceti knižními publikacemi, mnohé z nich jsou zahraniční – cizojazyčné a dále s téměř šedesáti časopiseckými statěmi (opět mnohé cizojazyčné). Výtka ohledně práce s judikaturou srov. výše. **Úroveň práce se zdroji je zcela dostačující pro práce tohoto druhu.**
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Autor téma zvolené v názvu disertační práce zpracoval co do podrobnosti způsobem odpovídajícím požadavkům na práce tohoto druhu, k podrobnosti zpracování srov. již výše. **Lze tedy uzavřít, že autor zvolené téma zpracoval a vyčerpal dostatečně.**
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je po formální stránce přehledná. Velikost písma i jeho rozpal je standardní, počet úhozů pravděpodobně odpovídá průměrné normostraně. Součástí práce nejsou grafy ani tabulky. Výše srov. některé formální výtky. **Lze uzavřít, že úprava odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto druhu.**
Jazyková a stylistická úroveň	**Jazyková a stylistická úroveň práce je velmi dobrá** (byť drobné výtky jsou uvedeny výše), **odpovídající požadavkům kladeným na práce tohoto druhu**.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- Srov. již výše v textu.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	**Práce prokazuje, že disertant je schopen a připraven k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné**

	teoretické činnosti. Z tohoto důvodu práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Praze dne 11. 01. 2018

_____

Doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.
oponent disertační práce